

Inhoudsopgave

HC5, pagina 2-3

- Klokkenluider
- Bronbescherming
- Recht in Nederland
- Bescherming tegen filmen

HC 5, 03-03-21, Bronbescherming en verschoningsrecht

Klokkenluider

In het arrest **Guja Moldova** doet het Hof een uitspraak over de bescherming van klokkenluiders. In dit arrest werd de vraag gesteld of een ambtenaar vertrouwelijke informatie naar een krant mag sturen die te maken heeft met corruptie binnen het Openbaar Ministerie. Guja had vertrouwelijke informatie gestuurd en de krant had hierover gepubliceerd. Hierop volgend werd Guja ontslagen. Guja beroept zich onder andere op Jersild. Hij stelt hier dat artikel 10 EVRM ook het recht omvat om informatie van derden te verspreiden (r.o. 51). Het Hof overweegt hier als eerste dat artikel 10 EVRM ook geldt op de werkplek en voor ambtenaren in het bijzonder (r.o. 52). Vervolgens werd besproken of er sprake is van klokkenluiden of het onrechtmatig lekken van informatie. Het Hof antwoordt hier dat het een ambtenaar bij uitstek ziet hoe het binnen de overheid mis kan gaan, bijvoorbeeld corruptie. Corruptie is over het algemeen lastig vast te stellen en juist ambtenaren zien dit als een van de eersten. Hierbij is het volgens het Hof wel belangrijk dat dit eerst gemeld wordt bij de leidinggevende of een bevoegd orgaan en dat het sturen naar de media een laatste middel is (r.o. 73). Het motief van de melder is hier van belang.

Uit bovenstaand arrest heeft het Hof een lijst met criteria gehaald om te bepalen of de beperking nodig is in een democratische samenleving (r.o. 79 e.v.):

- Zijn er alternatieven voor het melden van de (vervreemde) misstand?
- Is er een publiek belang bij de openbaarmaking?
- Is er sprake van authenticiteit van de informatie?
- Hoe groot is het nadeel/de schade voor het overheidsorgaan?
- Handelde de betrokkene te goeder trouw?
- Wat is de zwaarte van de sanctie?

Bronbescherming

Bronbescherming, beter gezegd het verschoningsrecht, geldt van oudsher voor vertrouwensberoepen die naar aard van hun beroep richten op geheimhouding. Dit komt naar voren in bijvoorbeeld artikel 218 Sv. Hierin wordt duidelijk dat de geheimhouder niet hoeft te getuigen, want er is immers sprake van een spreekplicht voor getuigen in een strafzaak. In Nederland gold dit recht lang niet voor journalisten. Zij hebben namelijk geen vertrouwensberoep nu hun taak in beginsel is gericht om de informatie openbaar te maken. Daarnaast is het geen beschermd beroep aangezien iedereen zichzelf journalist kan noemen en is er geen sprake van tuchtrecht.

In het arrest **Goodwin** zei het EHRM dat het vertrouwelijk houden van een bron onder artikel 10 EVRM valt. Goodwin krijgt in dit arrest informatie uit een vertrouwelijk concept-ondernemingsplan. Het bedrijf wil vervolgens weten wie van de medewerkers gelekt heeft en verkreeg een rechterlijk bevel jegens Goodwin om de bron te onthullen. Goodwin weigert dit bevel en krijgt een boete. Het Hof stelt hier dat de bescherming van de journalistieke bronnen een basis is van de voorwaarden voor de persvrijheid. Het bevel om deze bronnen openbaar te maken kan een chilling effect hebben en is enkel in overeenstemming met artikel 10 EVRM wanneer er sprake is van een zwaarwegende eis van publiek belang. In het arrest was het belang van het bedrijf om de identiteit te krijgen niet dusdanig zwaarwegend, waardoor het bevel en de boete een inbreuk maken op artikel 10 EVRM.

In het arrest **Fressoz en Roire** maakten journalisten/kranten vertrouwelijke belastingdocumenten (het salaris van de topman van Peugeot) openbaar. Dit speelde tegelijk met een arbeidsgeschil over het weigeren van een verhoging van de salarissen van de medewerkers, terwijl het salaris van de voorzitter van de Raad van Bestuur aanzienlijk werd verhoogd (r.o. 50). Het Hof overweegt hier dat wanneer personen, journalisten, een beroep doen op artikel 10 EVR, deze ook plichten en verantwoordelijkheden hebben afhankelijk van de situatie en het gebruikte technische middel (r.o. 52). De documenten waren

in het arrest vertrouwelijk, maar de informatie niet aangezien zij te vinden waren in financiële verslagen van het bedrijf. Hierdoor laat artikel 10 EVRM de keuze aan de journalist om een beslissing te maken of het al dan niet nodig is om te beslissen het document te publiceren om geloofwaardigheid van het nieuwsbericht te waarborgen. Dit geldt echter zolang de journalist de informatie van algemeen belang versterkt, in een goed vertrouwen handelt, op een accurate feitelijke basis en betrouwbare/precieze informatie verstrekt in overeenstemming met de journalistieke ethiek (r.o. 54).

Een ander voorbeeld is het arrest **Financial Times 2009**. Hierin publiceerde Financial Times een artikel gebaseerd op een anonieme brief van X. Zij hadden vooraf het bedrijf Interbrew laten weten dat zij een brief hadden ontvangen over de aandelenovername door Interbrew, van een andere brouwerij (niet verplicht zie **Max Mosley** zaak) en dat zij hier graag over wilde schrijven. De koers van Interbrew ging hierdoor omlaag en de koers van de andere brouwerij ging omhoog. Interbrew wilde hierdoor weten wie X was en schakelde hiervoor een onderzoeksbureau in, dit echter zonder succes. Vervolgens stapt Interbrew naar de rechter voor een bevel jegens Financial Times om de bron te onthullen. Het Hof herhaalt de overwegingen van het arrest **Goodwin**. Hierbij speelt mee dat Interbrew vooraf geen poging heeft gedaan om de publicatie tegen te gaan. Het Hof stelt hier dat journalisten niet hoeven te helpen bij het nagaan van de identiteit van een anonieme bron. Dit leidt tot een chilling effect wanneer journalisten moeten helpen bij het identificeren van anonieme bronnen (r.o. 70). Met dit bevel is er dus sprake van een inbreuk,

Recht in Nederland

Bovenstaande rechtspraak geldt ook in Nederland. Het EHRM heeft twee veroordelingen gedaan over Nederlandse zaken, namelijk de gijzeling journalist Voskuil om de identiteit van de bron te onthullen en Sanoma/Autoweek. Naast de rechtspraak van het EHRM is Nederland ook een wettelijke regeling gaan maken, welke in werking is sinds 1 oktober 2018. Deze regelt het verschoningsrecht voor journalisten en het recht om voorwerpen niet aan een opsporingsambtenaar te hoeven uitleveren (artikel 218a Sv).

Bescherming tegen filmen

In beginsel zijn verboden camera's verboden, zo oordeelt het Hof ook in het **Soderman** arrest. In artikel 139f Sv staat dat het verboden is om heimelijk te filmen in een huis. In Zweden ontbrak hiervoor voldoende bescherming waardoor het Hof met rechtspraak kwam. Daarnaast laat de zaak **Geen Stijl/Paaij** zien dat het plaatsen van een link naar een onrechtmatige film op zichzelf onrechtmatig is. Film of gebruiken van verborgen camera's wordt strafbaar gesteld in artikel 441b Sv.

Het Hof oordeelt dat in bepaalde gevallen het gebruik van verborgen camera's toch rechtmatig kan zijn. Hier komt het arrest **Alpha Doryforiki** naar voren. Foto's en video's lieten zien dat een Griekse politicus, welke zich uitliet tegen gokken, zich in een gokhal bevond. Hierbij werden filmpjes gemaakt in de publieke ruimte van het casino en in een vergaderzaal. De foto's en video's, heimelijk filmen, vallen onder artikel 10 EVRM (r.o. 38). Het Hof stelt hierbij de afwegingen uit het arrest **Von Hannover 2**, waarbij een afweging gemaakt wordt tussen artikel 8 en 10 EVRM (r.o. 46 en 47). Het Hof oordeelt dat in dit arrest het gokken, en het beleid hierover, onderdeel is van het publieke debat. Doordat de politicus zich met dit beleid bezighield en hier bepaalde uitlatingen over had, was sprake van een onderdeel van het publieke debat. Het voorgaand gedrag ontzegt echter niet het recht op privacy. Daarnaast beschermt artikel 10 EVRM de verantwoordelijke journalist. Het gedrag weegt mee, aangezien de wet werd overtreden door het heimelijk filmen in de publieke en besloten ruimte. In de publieke ruimte was de video rechtmatig ter ondersteuning van het nieuwsbericht, maar was de video in de besloten ruimte onrechtmatig.